

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Alle mede-overheden
Gemeenten t.a.v. het College van Burgemeester en Wethouders

Provincies t.a.v. Gedeputeerde Staten ter attentie van de portefeuillehouder
informatiebeleid

Waterschappen t.a.v. het Bestuur

Dienstverlening Regeldruk
Informatiebeleid
Informatiebeleid
Basisvoorzieningen Overheid

Schedeldoekshaven 200
2511 EZ Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.minbzk.nl

Contactpersoon
Michiel Schoo

T 426 6958
michiel.schoo@minbzk.nl

Datum 17 augustus 2009

Betreft NORA 3.0, interoperabiliteitsraamwerk voor de overheid

Kenmerk
2009-0000429329

Burgers en bedrijven verwachten een goed functionerende, dienstverlenende overheid. Samenwerking tussen overheidsorganisaties, waarbij wij onze processen afstemmen en gebruikmaken van elkaars informatie, is hiervoor een belangrijke voorwaarde. Dat gaat niet vanzelf, daarvoor zijn afspraken nodig. Om samenwerking toekomstvast en goed uitvoerbaar te maken, dient er inzicht te zijn in de wijze waarop informatie samenhangend kan worden georganiseerd en uitgewisseld. Daartoe is in mijn opdracht de Nederlandse Overheid Referentie Architectuur (NORA) ontwikkeld. Ik bied u hierbij graag de nieuwe versie van NORA aan.

Het realiseren van dienstverlening en implementatie van overheidsbrede voorzieningen blijkt in de praktijk lastig omdat veel bestuurders als opdrachtgever van ICT- of andere vernieuwingstrajecten onvoldoende oog hebben voor de noodzaak om architectuur toe te passen. Het belang van architectuur kan worden geïllustreerd aan de hand van een vergelijking. Architectuur in het dienstverleningsdomein vervult een vergelijkbare rol voor informatiesystemen als ruimtelijke ordening en planologie spelen voor de gebouwde omgeving. Net zoals een architectuurtekening of een maquette van een gebouw zicht biedt op de relatie tot de omgeving en de combinatie van verschillende functies (ingang, ontvangst, werkruimtes, overleg ruimtes, technische ruimtes), biedt architectuur ook bij informatiesystemen zicht op de afhankelijkheden van de (systemen in de) omgeving en de samenhang van verschillende functies.

Op advies van het College Standaardisatie acht ik de bijgesloten referentie *architectuur vanaf heden leidend voor de informatie architecturen in het gehele overheidsdomein*. De strategiekatern van NORA vormt tevens de realisatie van de in het actieplan Nederland Open in Verbinding (NOIV) genoemde actielijn 3, het interoperabiliteitsraamwerk.

Het document is geschreven voor alle bestuurders van organisaties die overheidstaken uitvoeren, maar in het bijzonder voor de portefeuillehouders informatiebeleid. Uit de openbaar uitgevoerde consultatie van dit document door het ICTU programma Renoir en uit het traject van NORA langs het Standaardisatie Forum en -College, is gebleken dat deze nieuwe versie, beter dan vorige versies, leesbaar en toegankelijk is voor bestuurders.

10080001

Datum
17 augustus 2009
Kenmerk
2009-0000429329

Zoals ik al eerder aangaf in het Nationaal Uitvoeringsprogramma Dienstverlening e-Overheid (NUP), vormt NORA de ruggengraat van de informatie architectuur van de gehele publiek sector. Voor een nadere invulling zijn of worden sectorspecifieke architecturen ontwikkeld. Voor de rijksoverheid is dat MARIJ, voor de gemeenten GEMMA, voor de provincies PETRA en voor de waterschappen WILMA. Deze architecturen zijn van de NORA afgeleid. Concrete handreikingen voor implementatie treft u op www.noraforum.nl. De mate waarin u NORA of afgeleide architecturen heeft geïmplementeerd, zal als onderwerp worden toegevoegd aan de monitoractiviteiten in het kader van NUP.

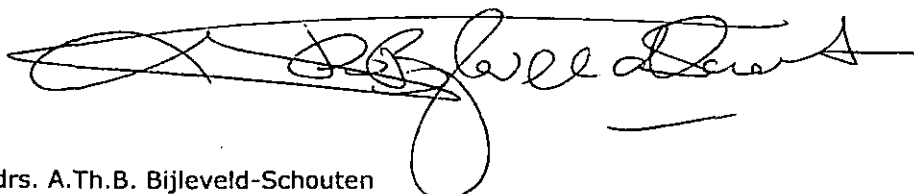
Het sturen op en afstemmen van een samenhangende architectuuraanpak binnen de overheid is een belangrijk onderdeel van het overleg in de bestuurlijke regiegroep dienstverlening en e-overheid, waarvan ik voorzitter ben. Deze brief stuur ik u dan ook mede namens de mede-overheden in de regiegroep. De ontwikkeling van genoemde architecturen is daarbij niet alleen gericht op ICT, maar in eerste instantie op producten en diensten met de daarbij behorende bedrijfsprocessen, besturings- en organisatievraagstukken.

Wellicht ten overvloede wijs ik er op dat, ondanks dat NORA als geheel geen wettelijke status heeft, het kabinet in juni 2008 wel heeft besloten dat NORA de referentie-architectuur is voor de ontwikkeling en de realisatie van ICT-projecten van rijksdiensten. Tegelijkertijd is vastgesteld dat voor elk nieuw groot ICT-project een Project Start Architectuur dient te worden opgesteld in lijn met NORA, of een daarvan afgeleide architectuur.

Met de nieuwe versie van NORA heeft u een instrument in handen. Ik roep u op om in het werken aan dienstverlening naar burgers en bedrijven dit instrument te benutten. De broodnodige samenhang tussen verschillende overheden zal er mee gediend zijn. Ook in uw bedrijfsvoering is het werken onder architectuur om meerdere redenen aan te bevelen. Een informatiehuishouding die vanuit architectuur is ontwikkeld, is minder leveranciersafhankelijk en flexibeler. Architectuur kan u helpen om inzicht te krijgen in prioriteiten en daarmee ook in posterioriteiten. Onmisbaar dus, niet alleen voor het doorvoeren van bezuinigingen maar ook voor het dragen van uw eigen verantwoordelijkheid en het besturen van uw organisatie.

Voor de inhoud van NORA verwijs ik naar de bijlage.

DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES,

drs. A.Th.B. Bijleveld-Schouten